Helsinki, **5.11.2019**

RESERVILÄISLIITTO
Reservistförbundet

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto

Kirjallinen lausunto: HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

LAUSUNTO VALTION TALOUSARVIESITYKSESTÄ

Reserviläisliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2020. Liitto antaa lausunnon lähinnä liittyen puolustusministeriön hallinnonalalle esitettyihin määrärahoihin.

Hallituksen esityksessä puolustusministerin hallinnonalan määräraha kasvaa runsaalla 19 miljoonalla eurolla 3.157.817.000 euroon. Kasvun taustalla ovat mm. Laivue 2020- ja HX-hankinnat, jotka ovat tarpeen Meri- ja Ilmavoimien torjuntakyvyn ylläpitämiseksi.

Budjettiesityksen perusteluosassa kuvataan hyvin aiempaa haastavammaksi muuttunutta, sotilaallista toimintaympäristöä. Vaikka Suomeen ei kohdistu suoranaista sotilaallista uhkaa, on sotilaallinen toimintaympäristömme muuttunut aiempaa epävakaammaksi. Kansainvälinen turvallisuustilanne on heikentynyt ja sotilaalliset jännitteet Arktisella alueella, Itämeren ympäristössä sekä Syyriassa ja sen lähialueilla ovat lisääntyneet. Venäjä investoi voimakkaasti asevoimiensa kehittämiseen ja sillä onkin käytössään yhä laajempi, parempi ja nopeampi iskukyky asevoimien modernisoinnin sekä käyttöön tulevien ja osin jo tulleiden, uusien asejärjestelmien myötä. Samaan aikaan USA kasvattaa sotilaallista läsnäoloaan Baltian alueen valtioissa ja Puolassa sekä jatkaa sotilaallista harjoitustoimintaansa, tiedusteluansa ja yleistä voimannäyttöä myös itäisen Itämeren alueella.

Suomen puolustus perustuu yleiseen asevelvollisuuteen ja suureen reserviin, josta muodostetaan tarvittaessa Puolustusvoimien sodan ajan joukot. Näiden joukkojen 280.000 hengen kokonaisvahvuudesta reserviläiset muodostavat yli 96 prosenttia. Erityisen tärkeää nykyisessä turvallisuustilanteessa olisikin pyrkiä nostamaan sodan ajan joukkojen toimintakykyä ja -valmiutta lisäämällä reservin kertausharjoituskoulutusta. Hybridisodankäynnin uhan johdosta olisi tärkeää järjestää riittävästi kertausharjoituksia myös paikallispuolustuksen yksiköille. Näitä harjoituksia suunniteltaessa ja toteutettaessa on huomioitava myös muiden viranomaisten rooli poikkeusoloissa sekä yleinen varautuminen.

Reserviläisliitto | Döbelninkatu 2, 00260 Helsinki | (09) 4056 2040 | toimisto@reservilaisliitto.fi

Budjettiesityksessä varaudutaan runsaan 19.000 reserviläisen kertausharjoituttamiseen, mikä on kuluvaa vuotta 6,6 prosenttia enemmän. Vaikka kehityssuunta on oikea, todellinen harjoitustarve on merkittävästi suurempi. Puolustusvoimien sodan ajan tehtäviin sijoitetuista reserviläisistä kutsutaan ensi vuonna kertaamaan noin seitsemän prosenttia. Tällä kertausharjoitusvolyymillä reserviläinen kutsutaan kertausharjoitukseen laskennallisesti 14,2 vuoden välein, joka suurelle osalle reserviläisistä tarkoittaa käytännössä vain yhtä harjoituskertaa sinä aikana, kun hän on sijoitettuna Puolustusvoimien sodan ajan joukkojen tehtäviin.

Toinen tapa parantaa reserviläisistä koostuvien sodan ajan joukkojemme valmiutta ja osaamista on vapaaehtoinen maanpuolustustyö ja -koulutus, jota harjoittavien järjestöjen tukeen on varattu budjetissa 4.852.000 euroa. Määrärahan merkittävä kasvu johtuu vapaaehtoista maanpuolustusta koskevan lain muutoksesta sekä uudesta tehtävänjaosta Puolustusvoimien ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen välillä. Tavoitteena on mm. tehostaa Puolustusvoimien paikallisjoukkojen toimintaa.

Määrärahan merkittävästä kasvusta huolimatta MPK:n resurssit naisille ja nuorille tarkoitetun varautumiskoulutuksen eli ns. VARTU-koulutuksen järjestämiseen heikkenevät, koska Valtiontalouden tarkastusviraston lakitulkinnan mukaan Puolustusministeriöltä saatavaa taloudellista tukea voidaan käyttää vain MPK:n julkisiin hallintotehtäviin eli käytännössä reserviläisille tarkoitetun, sotilaallista valmiutta ylläpitävän, SOTVA-koulutuksen järjestämiseen. Tämän seurauksena lähinnä naisille ja nuorille tarkoitetun VARTU-koulutuksen määrä tulee lähivuosina laskemaan ja siihen osallistumisesta perittävät kurssimaksut nousemaan.

Tämä kehityssuunta on täysin ristiriidassa nykytilanteen kanssa, jossa erilaiset uhkakuvat ovat aiempaa monipuolisempia ja yleisenä tavoitteena on suomalaisen yhteiskunnan parempi resilienssi erilaisissa kriisitilanteissa ja poikkeusoloissa. Reserviläisliitto esittääkin tämän johdosta, että MPK:n VARTU-koulutuksen järjestämiseen varataan valtion talousarviosta oma tukimääräraha esim. sisäministeriön hallinnonalan pääluokasta.

Tulevassa puolustusselonteossa vapaaehtoisen maanpuolustuksen rahoitusta tulisi tarkastella nykyistä laajemmin ja hallitusohjelman linjauksen mukaisesti: *”Yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden kannalta vapaaehtoisilla maanpuolustusjärjestöillä on tärkeä rooli. Maanpuolustusjärjestöjen aktiivinen toiminta reserviläisten kenttäkelpoisuuden ja maanpuolustustahdon ylläpidossa on merkityksellistä kansallisen puolustuksen suorituskyvyn näkökulmasta. Maanpuolustusjärjestöjen riittävät resurssit varmistetaan ja ampumaharjoittelun edellytykset koko Suomessa turvataan.”*

Nyt käsittelyssä oleva budjettiesitys turvaa vain Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle riittävät resurssit ja nekin vain edellä mainituin rajoituksin. Reserviläisjärjestöjen taloudellinen tuki säilyy ny-

Reserviläisliitto | Döbelninkatu 2, 00260 Helsinki | (09) 4056 2040 | toimisto@reservilaisliitto.fi

kytasollaan eikä mahdollista paikallisen reserviläistoiminnan ja -koulutuksen riittävää tukea, ohjausta ja koordinointia. Ongelmat kasautuvat tällä hetkellä erityisesti maakunnalliselle tasolle, jossa reserviläisjärjestöjen yhteinen piiriorganisaatio on puutteellisen rahoituksen johdosta paikoitellen rapautumassa.

Reserviläisliiton saama tuki Puolustusministeriöltä on jo useita vuosia ollut 32.000 euron tasolla ja pitkällä aikavälillä tarkasteltuna laskenut merkittävästi. Liiton varsinaisen toiminnan kuluista tällä tuella katetaan nelisen prosenttia. Korkeampi rahoitustaso mahdollistaisi nykyistä koordinoidumman, suunnitelmallisemman ja paremmin puolustusvalmiuttamme ylläpitävän reserviläistoiminnan eri puolilla Suomea.

Vuonna 2007 säädetty Laki vapaaehtoista maanpuolustuksesta sisältää pykälässä viisi säädetyn mahdollisuuden solmia yhteistoimintasopimuksia viranomaisten ja yhteisöjen välillä niin, että sopimuksilla sovitaan yhteistyön ehdoista ja menettelytavoista. Edellä kuvatun tilanteen korjaamiseksi Reserviläisliitto ja Suomen Reserviupseeriliitto ovat esittäneet Puolustusministeriölle reserviläistoimintaa ohjaavien tulossopimusten tekemistä sekä 4-6 henkilötyövuoden suuruista lisätukea vuositasolla. Koska esitys ei ole vielä johtanut konkreettisiin toimenpiteisiin, tulisi se ottaa huomioon seuraavaa puolustusselontekoa laadittaessa.

Selonteossa yhdeksi tavoitteeksi tulisi ottaa reserviläisjärjestöjen nykyistä selvempi kytkentä puolustusjärjestelmäämme. Edelleen tavoitteeksi tulisi asettaa yhteisen maakunnallisen organisaation rakentaminen, jossa pohjana olisivat Puolustusvoimien aluetoimistojen toiminta-alueet ja, jonka puitteissa myös Maanpuolustuskoulutusyhdistys toimisi. Tällä saavutettaisiin paljon synergiaetuja ja kustannustehokkuutta sekä tehostettaisiin reserviläisten kenttäkelpoisuuden ylläpitämiseen liittyvää, omaehtoista reserviläistoimintaa ja -koulutusta sekä suomalaisten maanpuolustustahdon ylläpitämiseen tähtäävää toimintaa eri puolilla Suomea.

Perinteisellä reserviläistoiminnalla ja -koulutuksella on suuri merkitys reservin toimintakyvyn ja suomalaisten maanpuolustustahdon ylläpidossa. Tähän toimintaan osallistuu vuositasolla merkittävästi suurempi määrä reserviläisiä kuin kertausharjoituksiin ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kursseille. Myös toiminnan volyymit ovat merkittävän suuria.

Yksinomaan Reserviläisliiton puitteissa mm. ammuttiin vuonna 2018 yhteensä yli kolme miljoonaa laukausta, joka on noin puolet Puolustusvoimien vuosittaisesta laukausmäärästä. Myös fyysisen suorituskyvyn ylläpitämiseen tähtäävä ja suomalaisten maanpuolustustahtoa ylläpitävä toiminta on reserviläisjärjestöissä erittäin laajaa ja siihen osallistuu kymmeniä tuhansia järjestöjen jäseniä sekä muita suomalaisia. Monin paikoin reserviläisjärjestöt toimivat nykyään myös veteraanityön ja sotiemme veteraaneihin liittyvän perinnetyön suorittavana organisaationa.

Reserviläisliitto | Döbelninkatu 2, 00260 Helsinki | (09) 4056 2040 | toimisto@reservilaisliitto.fi

Reserviläisliitto on Suomen suurin maanpuolustusjärjestö, jolla on yli 38.000 jäsentä. Heistä noin 90 prosenttia on suorittanut varusmiespalveluksen tai naisten vapaaehtoisen asepalveluksen. Liiton paikallisyhdistyksissä reserviläiset voivat ylläpitää ampumataitojaan, fyysistä kuntoaan ja maastotaitojaan. Lisäksi reserviläisillä on mahdollisuus ylläpitää sodan ajan sijoitustensa edellyttämiä tietojaan ja taitojaan myös Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kursseilla, jonka kouluttajista 39 prosenttia ja muista vapaaehtoistoimijoista 42 prosenttia tulee Reserviläisliitosta. Lisäksi Reserviläisliitto kuuluu Naisten Valmiusliittoon (NVL), Suomen Ampumaurheiluliittoon (SAL) ja Tammenlehvän Perinneliittoon (TAPE). Lisätietoja osoitteesta www.reservilaisliitto.fi.

Lisätietoja Reserviläisliiton lausunnosta antaa toiminnanjohtaja Olli Nyberg, 0400 640 755 tai olli.nyberg@reservilaisliitto.fi.